УДК 330:351

Красуля Назарій,
студент 3 курсу факультету міжнародних відносин,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
krasulia.nazarii2020@vnu.edu.ua

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕСУРСОЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА НА ЗАСАДАХ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

Ресурсоефективність передбачає раціональне використання обмежених ресурсів Землі із здійсненням при цьому мінімального впливу на навколишнє середовище. Такий підхід дає можливість забезпечити більшу цінність, виробляти більше із зменшенням витрат. Флагманська європейська ініціатива щодо ресурсозбереження стала частиною стратегії «Європа 2020» для розумної, інклюзивної та сталої економіки, спрямованої на перехід до сталого зростання за допомогою ресурсоефективної та низьковуглецевої економіки. Основою ініціативи ресурсоефективності стала Дорожня карта до ресурсоефективної Європи, яка є основою для розробки та реалізації майбутніх дій та окреслює структурні і технологічні зміни заплановані до 2050 року. Комюніке Європейської Комісії «Towards a Circular Economy» спрямоване на перехід від лінійної економіки до циркулярної, де ресурси не просто видобуваються, використовуються та викидаються, а повертаються у подальше використання [1].

У березні 2020 року Європейська комісія прийняла новий план дій з циркулярної економіки – Circular economy action plan (CEAP). Він є одним із основних складових нового порядку денного Європи щодо сталого зростання. План дій є необхідною умовою для досягнення цілі ЄС щодо кліматичної нейтральності до 2050 року та зупинки втрати біорізноманіття. Новий план дій передбачає дії протягом усього життєвого циклу продукту, процесам кругової економіки, заохочує стале споживання та спрямований на запобігання утворенню відходів і збереження використаних ресурсів в економіці, впроваджує

законодавчі та незаконодавчі заходи, спрямовані на сфери, де дії на рівні ЄС приносять додаткову вартість [2].

Європейські країни використовують наступні сценарії ресурсоефективності: 1) відновлюваний сценарій, спрямований на використання залишкових матеріалів як ресурсу (наприклад, використання відходів сільськогосподарського сектору та лісопромислового комплексу для виробництва енергії); 2) енергоефективний сценарій, який передбачає інвестиції у модернізацію будівель та зміну технологій для збільшення ефективності використання енергії; 3) матеріало-ефективний сценарій, що передбачає підвищення ефективності використання матеріалів. Очікуваними результатами є зменшення дефіциту ресурсів, створення нових робочих місць та значне скорочення викидів вуглецю [3].

Обмеження ресурсів і збільшення обсягів відходів і забруднення може призвести до посилення загроз як для добробуту та благополуччя людей, так і для бізнесу. Уряди і представники бізнесу усвідомлюють необхідність зменшення «екологічного відбитку», спричиненого лінійними системами використання ресурсів, і спрямовують зусилля на перехід до інклюзивної та циркулярної економіки. Циркулярною економікою є промислова система, яка за своїм замислом є відновною. На підставі досліджень європейського практичного досвіду впровадження концепції циркулярної економіки експерти компанії Accenture розробили загальновизнану класифікацію інноваційних бізнес-моделей: циркулярні поставки (Circular suppliers), відновлення ресурсів (Resources recovery), платформи для обміну і спільного використання (Sharing platforms), продовження життєвого циклу продукції (Product life extension), продукт як послуга (Product as a Service). Повторне використання матеріалів та відходів як сировини вирішує проблеми дефіциту природних ресурсів, високих цін на сировину і знижує залежність від імпортованих матеріалів, що набуло особливої актуальності в епоху карантину й закритих кордонів. В рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС наша країна взяла зобов’язання щодо гармонізації національного законодавства з європейським [4; 5].

Шлях до циркулярної економіки вже почали багато країн світу. Німеччина, Великобританія та Франція стали країнами із

найрозвиненішою циркулярною економікою. З першої сотні списку Fortune Global 44% компаній обрали стратегію циркулярної економіки. Лідерами є компанії з виробництва товарів повсякденного вжитку (Unilever), автомобільна промисловість (Michelin), тоді як нафтова індустрія, сектор фінансових послуг та сфери охорони здоров'я повільніше впроваджують циркулярні зміни [4]. В металургійному секторі помітні тенденції збільшення використання брухту замість первинної сировини та зміну способів виробництва (заміна доменних печей на електросталеплавильні потужності). Світові ціни на металобрухт зросли після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну внаслідок непередбачуваності ризиків та невизначеності. Експерти стверджують що стратегічне значення для декарбонізації та розвиток електросталеплавильних потужностей не сприятиме пониженню цін, що робить брухт цінною сировиною. Тому металургійні компанії (ArcelorMittal, Cleveland-Cliffs, BlueScope, Steel Dynamics Inc.) купують компанії з заготівлі та переробки брухту, а країни вводять обмеження щодо його експорту [6].

Значні успіхи в розвитку циркулярної економіки демонструють компанії текстильної промисловості. Про це свідчать підписання угод і зобов'язань (Глобальний порядок денний моди, Хартія індустрії моди ООН щодо кліматичних заходів, Пакт G7 про моду); секторні програми (наприклад, Circle Textiles, за підтримки якої реалізовано багато проектів з переробки текстилю); використання компаніями програм стимулювання клієнтів для збору використаного одягу (H&M, Marks&Spencer) [7]; створення спеціальних сайтів, платформ для купівлі-продажу використаного одягу (Vestiaire Collective, thredUP). Використання спільних платформ практикують також для продажу вживаних предметів розкоші (RealReal, США), відремонтованої електроніки (Back Market, Франція), спільного використання інструментів та обладнання (Rheaply). Ряд компаній використовують модульні конструкції для своїх виробів, щоб підвищити їх здатність до повторного використання та переробки (транспортні засоби Renault Environment, модульні навушники компанії Gerrard Street). Поширюється використання бізнес-моделі «продукт як послуга» (Kaer, Signify). Приклади успішних практик запровадження циркулярної економіки свідчать, що перевагу отримують компанії з інноваційними

бізнес-моделями. Інноваційних підходи можуть прискорити зростання, скоротити витрати та викиди вуглецю, що відповідає глобальній програмі декарбонізації, підвищити стійкість і стале зростання [8; 9].

Досягнення основних цілей диверсифікації сталого розвитку в Україні можливе через залучення нормативно-правових, організаційних, економічних, інституційних та екологічних інструментів. Розширення співпраці українських компаній з іноземними, а також вступ України до Світової організації торгівлі вимагає підвищення екологічної привабливості вітчизняних товарів і послуг. Тому відповідність продукції вимогам міжнародних екологічних стандартів та її відповідна сертифікація має велике значення, а якість продукції повинна контролюватись протягом усього життєвого циклу. Екологічний аудит, екологічна стандартизація, екологічна сертифікація, екологічний моніторинг підприємств сприяють досягненню екологічних цілей диверсифікації сталого розвитку, зокрема екологічної безпеки і зменшення руйнівного впливу на навколишнє середовище [10; 11].

Використання циркулярної економіки сприяє досягненню цілей сталого розвитку та допомагає вирішенню проблем дефіциту ресурсів, геополітичної напруги, створює можливості ефективного переміщення ресурсів та інформації з метою відновлення природного та соціального капіталу.

Список використаних джерел:

1. Resource Efficiency. URL: https://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/

2. Circular economy action plan (CEAP). URL: https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

3. Сконберг К., Війкман А. Циркулярна економіка та переваги для суспільства. Звіт про дослідження на вимогу Римського клубу за підтримки Фонду MAVA. URL: http://www.clubofrome.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/The-Circular-Economy-CoR_UA-2.pdf.

4. Pavlikha N., Korneliuk O. World experience of circular economy implementation and prospects for Ukraine. *Economic, social and legal aspects of enterprise management. Context of the political and economic crisis* / scientific editors

Monika Dobska, Ryszard Kamiński. Poznań, 2022. P. 155-168. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22295

5. Корнелюк О. А. Стратегічні напрями активізації транскордонного співробітництва міських поселень в умовах євроінтеграції. *Інтелект XXI: наук. журн.* Київ, 2019. № 3. С. 9-15. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/16546

6. Корнелюк О. Напрямки відновлення металургійного комплексу України на засадах циркулярної економіки. *Rebuild Ukraine: справа всього цивілізованого світу: збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції* (Луцьк, 15 березня 2023 р.). / ред. Н. В. Павліха. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. С. 156-160. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22240

7. Корнелюк О. Досвід імплементації циркулярних проєктів для відновлення економіки України. *Together united: науковці проти війни: збірник тез доповідей I Міжнародної благодійної науково-практичної конференції* (Луцьк, 20 травня 2022 р.). URL: https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=6882280671611806750&btnI=1&hl=uk

8. Корнелюк О.А. Інноваційні бізнес-моделі та проєкти циркулярної економіки. *«Актуальні проблеми міжнародних відносин і регіональних досліджень»*: Матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Луцьк, 09 листопада 2022 р.) / укладачі: С. Кулик, А. Моренчук. Луцьк, Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 134 с.

9. Інноваційні форми єврорегіонального співробітництва: концептуальні засади та механізми активізації [Текст] : монографія / Наталія Володимирівна Павліха, Ірина Олександрівна Цимбалюк, Ольга Антонівна Корнелюк, Юлія Віталіївна Петришина. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 214 с.

10. Безпека сталого розвитку регіонів та територіальних громад України на засадах інклюзивного зростання [Текст] : монографія / Наталія Володимирівна Павліха, Ірина Олександрівна Цимбалюк, Наталія Леонідівна Хомюк, Максим Володимирович Войчук, Анастасія Юріївна Савчук, Владислав Вікторович Коломечюк, Сергій Миколайович Цимбалюк. Луцьк : Вежа-Друк. 2022. 514 с.

11. N. Khomiuk, N. Pavlikha, M. Voichuk. Ecological tools for diversification of sustainable development of rural areas. Book of Abstracts 4nd International Scientific and Technical Internet Conference “Innovative development of resource-saving technologies and sustainable use of natural resources”. Petroșani, Romania: UNIVERSITAS Publishing, 2021. 238 p. P. 228-230.